

מזוכה שטמפפר
שישה אנשי-צוות נעלמו בים

לזרקה כושני לים

מישפטנים נחלקים בשאלות רבות לגבי אחי ריותו של רבי-החובל אבנר גלעד מבחינה פלילית. אך בשאלה מישפטית אחת הסתיים הוויכוח כבר לפני 30 שנה. כולם מסכימים, מאז טביעת האונייה הישראלית, מסדה ומישפטו של אנוש שטמפפר, כי החוק הישראלי חל על כל אניה הנושאת דגל ישראל.

טביעתה של האונייה, מסדה" בשנת 1950 ליד חופי איטליה, וטביעת שישה אנשי צוותה, הסעירו בזמנו את מדינת-ישראל הצעירה. רק שנתיים אחרי טביעת האונייה נתגלה חלקו של שטמפפר בטביעתם של ששת האנשים, ואז נערכה חקירה והוא הועמד לדין על הריגתם של השישה.

גם במיקרה זה נתגלו העובדות רק שנתיים אחרי התרחשותו. בגלל מניעים אישיים של אנשי-צוות אחרים. החקירה העלתה כי באיטליה הוחלף חלק גדול מציוותה של האונייה וגם רבי-החובל, החלפה נעשתה בעיקר בשל בעיות כלכליות. לשם היסכון הועסקו אנשי-צוות חסרי ניסיון וידע ימי. שטמפפר, בן הדרה, עלה לאונייה באיטליה ושימש בתפקיד קצין ראשון. מייד עם הפלגתה של האונייה מהנמל התברר, כי היא עמוסה בצורה גרועה. היא נתקלה שלוש פעמים בקרקעית הים, ולבסוף, בשעת לילה, נטתה על צידה, ורבי-החובל לא יכול היה ליצבה.

שטמפפר לקח את הפיקוד, הוא ציווה להוריד לים שתי סירות-עבודה, מאחר שאי-אפשר היה להשתמש בסירות-ההנלה. באחת מסירות-העבו

לשנת-מאסר על כל אחד ממרטיני-האישום. בית המישפט העליון קיבל את טענות הסניגורים, כי מאחר שלא היה כל הסבר למותם של השישה, אי-אפשר היה למצוא קשר סיבתי בין מעשיו של שטמפפר ובין מותם. לכן זוכה הנאשם.

רצח בלי אופה

הבעיה המישפטית העיקרית במיקרה הספיינה מורן היא השאלה אם אומנם מת הנוסע הסמוי. על כך אין לאיש ידיעה או הוכחה כלשהי. הדרך היחידה לברר זאת הייום היא עלידי חקירה מדוייקת של מצב הים והרפסודה במקום שבו קרה

נבר לפני 30 שנה הכריע בית-המישפט העליון שגם בלב ים יש למדינה סמכות שיפוט, כדי שלא יהיה שם, מישפט המידבר, לית דין ולית דיין

המיקרה. אם אומנם היה זה קרוב לחוף, היו זרמים שמשכו לכיוון היבשה. הרפסודה היתה עמידה במים, והיו לנוסע די מים ומוזן כדי להגיע לחוף - יתכן שלא תהיה בידי התביעה אפשרות להוכיח כי הנוסע לחוף, וכי היו במקום כרישים מסוכנים - הרפסודה הורדה לים במרחק רב מהיבשה. בזרמים שמשכו ללב-ים, כי הקרשים שמהם נעשתה הרפסודה ספגו מים ולא יכלו לשייט די זמן כדי להגיע לחוף, וכי היו במקום כרישים מסוכנים - הסבירות היא כי האיש אומנם מת.

לאי-מיציאת הגופה אין כיום משמעות עקרונית. כבר נידון בארץ אדם למאסר-עולם באשמת רצח למרות שהגופה לא נמצאה מעולם. ורק בימים אלה הגישה התובעת פנינה דבורין מפרקליטות מחוז תל-אביב כתב-אישום על רצח אורלי ביטון. שגור פתח לא נמצאה עד היום.

הוכחת המוות חשובה כדי לקבוע באיזו עבירה אפשר יהיה להאשים את רבי-החובל. מאחר שאם לא תהיה סבירות מספקת למותו של הנוסע הסמוי, אי-אפשר יהיה להאשים את הקברניט עבירה מושי-למת כגון רצח או הריגה. מכיוון שאחד מנסודות העבירה הוא מותו של הקורבן.

לשאלה אם אפשר יהיה להעמיד את רבי-החובל לדין על ניסיון לרצח, אפשר להשיב גם כן רק אחרי בירור הנסיבות במקום. אם אומנם נראו באותו הרגע נסיבות ההורדה לים מסוכנות עד כדי מוות, הרי יתכן להאשים את רבי-החובל בניסיון לרצח, מכיוון שהוא צפה את תוצאת המוות וכמובן רצה בה. שהרי הוא אשר כפה על הנוסע לרדת לים בניסיבות אלה.

שאלה קשה פי כמה היא שאלת סעיף העבירה נגד אנשי-הצוות, שראו במעשה ולא עשו מאומה. האם היה עליהם לפתוח בהתנגדות, עד כדי מרד, בגלל פקודתו הבלתי-חוקית בעליל של רבי-החובל? האם היתה עליהם חובה לדווח על כך מייד בבואם ארצה? על שאלות אלה אין תשובה חד-משמעית.

אילנה אלון ■

דה לא היו משוטטים וכלים להרקת מים. שטמפפר הורה לצוות לקפוץ למים ולהיכנס לסירות. הוא עצמו נכנס לסירה הראשונה, אך כאשר ראה שהיא מלאה מדי, יצא מתוכה וחזר לסיפון. כשהוא ממשיך לחלק הוראות.

שטמפפר ירד לבסוף בסירה השניה עם אנשים נוספים, וחיפש שעה וחצי את הסירה הראשונה. היא לא נמצאה, ואז חתרו שטמפפר ואנשי סירתו לחוף. למחרת נמצאה הסירה הראשונה צפה, מבלי שהתהפכה. אך היא היתה ריקה מאדם. המסקנה היתה, כי ששת האנשים שהיו בתוכה ניספו. גופותיהם של השישה לא נמצאו מעולם, אך שטמפפר הועמד לדין לפני בית-המישפט המחוזי בחיפה באשמת הריגתם של כל ששת אנשי הצוות, בגלל רשלנות הנושעת.

מבחינה עובדתית, היו לשטמפפר טענות והסבר ברם להתנהגותו באותו הזמן, אך עיקר טענותיו היו מישפטיות. סינגוריו כפרו בסמכותו של בית-מישפט ישראלי לדין אדם, אפילו הוא אזרח ישראלי, בעבירות שבוצעו בלב-ים.

טענה זו נדחתה מכל וכל בשתי הערכאות. בבית-המישפט העליון כתב השופט זלמן חשין את אחד מפיסקי-הדין האנושיים והימים ביותר, הנח"ש בכתב-התקדים חשוב עד היום. הוא כתב:

לכל גדול הוא במישפט בינלאומי מומבי כי אוניות-הסוחר, המפלגות בלב-ים, נתונות לסמ"כותה של המדינה שאת דיגלה הן מופנות... זה כדי לשמור על הציבור ממישפט המידבר. או יותר נכון במיקרה זה לומר - ממישפט-הים. מן ההכרח להשליט סדר ומישפט בספינות המפלגות בלב-ים, למען לא יהיו מקומות שבהם לית דין ולית דיין, וכל איש הישר בעיניו יעשה, וכל דאלים גבר."

בפסקי-הדין צוטטו תקדימים רבים מכל ארצות התרבות. ככולם נקבע חד-משמעית, כי אונייה מהווה אי צף מבחינת חוק המדינה, וכל חוקי מדי-נת-הדגל חלים גם על האונייה.

שטמפפר הורשע בבית-המישפט המחוזי ונידון

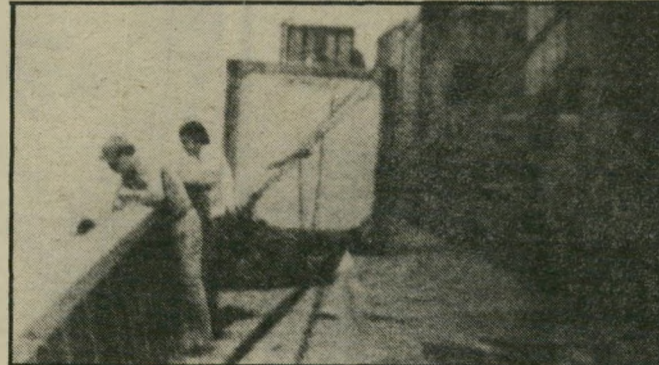
שים שאת חלקם הוא בעצמו, אבנר גילעד, הסמך להיות רבי-החובל. אז הם יכולים לחקור ולהאשים אותו? אבל הם כנראה לא רוצים לדעת את האמת. אחת היו מעבירים את החקירה לגורמים מוסמכים.

הם לא יצליחו לכסות את הפרשה, כי אני לא אתן.

אך הגעתי לאוניה של הקיבוצים? החלום שלי כל הזמן היה המשק, השינוף, החיים בחברה כזאת. חברה קיבוצית היא חברה מוסרית עם המון יופי. תמיד ניסיתי להתבשם מניחוח החברה הזאת. באוניות שלהם יש חיי-חברה נהדרים, מסיבות, שקט, אין קל"ל, לוח, משחקים שחמתי, יש מוסיקה, ריי קודים, עובדים בכף, מין אי קטן ומפ"ל יגי של יופי של תענוג. יש תמיד בחור רות שעושות אווירה.

נלחמתי הרבה זמן להגיע לשם. כספי-הכל עשו לי ג'סטו. אלה אנשים יפים.

זו חברה אמיתית, לא גזענית, שדור גלת בשיויון בין בני-האדם. חברה שלוחמת בגזענות. החברה לא צריכה להתבייש, היא צריכה להקיא מתוכה

הראש נעלם

משמאל, מעבר לדופן האונייה, נראה כהם שחור, זהו ראשו של הנוסע הסמוי, המורד למים עלידי רבי-החובל, הרוכן מעליו ומבטיח שהוא באמת יירד למטה.

רלית שיש על אוניה. לרבי-החובל ר"ל קצינים הגבוהים יש שרתים. לסרב פקודה על אוניה זה יותר חמור מאשר כצבא או במישטרה.

השבוץ קראו לאייל מקיבוץ יפתח להופיע בטלוויזיה והוא לא בא. הוא לא קיבל אישור להופיע. אייל הוא מרריך מטעם הקיבוץ בתל-אביב. טילפנתי אליו ואמרתי לו: איך אתה יכול להר" ריך ילדים בתל-אביב ולספר להם על טורח מידות? מה הוא יגיד להם, שהוא לא הופיע בגלל טובת התנועה? מה עם טובת האדם?

אייל הוא אדם מוסרי ונעלה, אבל הלחץ החברתי הכניע אותו.

אני גדלתי בבית-שמש, ברחובות. כחוננים מסויימים מה שאני עשיתי נח"ש אסכול בגלל זה. זו לא פעם רא" שונה שאני סובל בגלל מילחמה על העקרונות שלי. אני נלחם על רצח, על פשע שבוצע באונייה שלנו. זו לא הלי-שנה.

הבחור הזה, רבי-החובל, הוא ממקימי הפל"ים. הוא מאנשי העילית שהקימו את הקומנדו הימי. זה לא סתם כוראום, והוא היה בסדר כל ההפלגה. אני לא יכול להגיד שלא היה בסדר. קצת יותר קשוח מהאחרים, אבל בסדר.

עד כאן רברוי של זאב.

זאב היה אמור לטוס ביום השני השבוץ לאנגליה ולעלות על אוניה אחרת. הוא נקרא להעיד לפני הוועדה שהקים שר-התחבורה לחקור את ה"פרשה, וויתר על העבודה.

זאב מודע לסכנות האישיות הכרו"כות במעשה שעשה. ככך שעזר לחשוף את הפרשה המחרידה. כיום ישנה אבי טלה חמורה בין הימאים, וייתכן מאוד שזה יהיה תירוץ לא להעסיק אותו בעתיד. הוא מודע לכך.

הוא מתכוון לעבור עוד שנתיים על הים, לחסוך כסף ולרדת לחוף, אולי לפתוח חנות-ספרים. אני תולעת ספי"ריש" הוא אומר. כאילו חושב על ה"אלטרנטיבה אם לא יחזירו אותו לים כעונש על שחשף את הוועדה.

ענת סרגוסטי ■

ערימה של ילדים

ני האמנתי שאנשי הקיבוצים יעוררו לי לפוצץ את העניין. שואלים אותי כמה זה לקח כלי-כך הרבה זמן. כמה זמן הייתי בארץ שיכולתי לרבר? אנתנו אנשיים, אנתנו בחוף רוב הזמן. אבל כל פעם שהייתי פה, דיברתי עם האנשים.

לא רצינו להוציא את זה החוצה. לי עיתונות. בהתחלה חשבנו שיטפלו בזה אנשים ששייכים למישר-התחבורה